

NJURUNDA med GALTSTRÖM och SVARTVIK. (Medelpad.)

Den sydligaste af stiftets kustförsamlingar, torde Njurunda äfven i anseende till åldern böra räknas såsom en bland de äldre. Enligt uppbördslängden öfver sex-årgården år 1314 (DS 3, n. 1946) var den årliga utlagan från *Nyurundum* $\frac{1}{2}$ mark, och till lösen för ärkebiskopens pallium år 1316 bidrog församlingens präst med $\frac{1}{2}$ mk och kyrkan med 2 öre. I Hälsingelagen nämnes äfven denna socken. Här låg ett af Upsala ödsgodsens som kon. Gustaf Wasa 1528 öfverlät till sin trotjänare Bengt Joansson.¹ På 1420-talet tvistades om ett i en fors invid kyrkobordet beläget nejonögonsfiske, hvilken tvist afdömdes af ärkebiskop Johannes Haquini, då han i febr. 1426 visiterade i Njurunda, på så sätt att Olof i Dingersjö mot afstående af sin fiskerätt åt prästbordet erhöll en åker Frelom i Dingersjö såsom vederlag, hvarjämte prästen och hans kommande efterträdare förbundos att för Olof, hans hustru och deras föräldrar årligen hålla en själamässa. Detta nejonögonsfiske, som numera ej existerar, föranledde emellertid, liksom andra under kyrkobordet lagda lägenheter, långvariga rättstvister på 1600-talet mellan prästerskapet och byamännen.

Enligt traditionen skall den äldsta gudstjänstlokalen i församlingen varit ett litet oansenligt kapell beläget i Kvissle, där man ännu kan se rester af grundmurar till en rektangulär 7 m. lång, 6 m. bred byggnad. Tidpunkten, då detta kapell ersattes med den som ruin ännu kvarstående medeltida stenkyrkan, är ej känd. Belägen vid stora landsvägen nära den gamla bron öfver Ljungan, har hon bakom sig en lång och invecklad byggnadshistoria, som H. Cornell utredt², och som visar, huru hon undergått icke mindre än fyra byggnadsfaser. Kyrkan skonades vid ryssarnes härjningar i våra kusttrakter år 1721, men löpte i stället risk för de utskärningar, som älfven gjorde i den terrass, hvarpå hon låg. Församlingen såg sig därför nödsakad att 1729 förkonsist. i Hsand påpeka, att endast 15 à 16 stegs afstånd då förefanns mellan bogården och vattnet, hvarför man anhöll om beviljande af en kollekt för att förebygga den

¹ »Wi Gostaff . . unne och tillate wi oss älskelige trotienere Bengt Joansson til intaga Konungzödhe i Medelpadh i Niurunda Sochn och deruppa bygga gården oss och Cronone . . Gifwit i Ubsala d. 19 Oct. år 1528.» Ur Brocmans afskrifter i Vitt.-Hist.- och Ant. Akad. ark. Originalbr. fanns hos en Peder Olsson.

² Norrlands kyrkliga konst under medeltiden Ups. 1918, s. 21-23.

hotande faran. Saken hänsköts till landshöfdingen för närmare undersökning och åtgärders vidtagande (Hdpr. 26/3 1729). Ett åskslag, som träffade den gamla kyrkan år 1869, påskyndade hennes förstöring.

Den nya kyrkan c:a 1/8 mil längre söderut grundlades 1858 och invigdes 1865. Hon är en vacker treskeppig basilika med 5-kantigt korutsprång, koret 4 trappsteg upphöjdt öfver kyrkans golf, och kyrkans inre hållet i hvitt och guld. I kyrkans tornrum förvaras rester af de äldre kyrkoinventarierna, bland annat ett altarskåp, bilder af madonnan, S:t Olof och S:t Erasmus samt ett par gamla predikstolar.

Vid *Galtströms* 1673 privilegierade järnbruk grundlades en kyrka 26 mars 1680, som kunde tagas i användning s. å., men invigdes först 4 okt. 1696. Bruket brändes af ryssarne 28 maj 1721, men kyrkan skonades. Särskild brukspredikant har varit anställd 1680-1867.

Ett vid *Svartviks* skeppsvarf af J. Dickson nybyggdt prydligt kapell, äfven ap-teradt till folkskola med rum för läraren i dess öfre våning, invigdes 22 juni 1851 af kontr. prosten J. Backlund. Till en början öfvertogs den prästerliga tjänstgöringen vid kapellet af Njurunda församlings prästerskap, som vissa gånger om året där höll gudstjänst, men redan år 1854 erhöll Svartvik sin särskilda med skolläraresyslan förenade predikantbefattning. En komministratur har här i senare tid inrättats. På *Bremön* och *Löröudden* finns sedan gammalt fiskarekapell.

En utförligare framställning af församlingens äldre historia ger *Emil Löfgren*: Det gamla Njurunda 1. Sundsv. 1922, med åtskilliga afbildningar af kyrkoinventarierna. Njurunda nya kyrka är afbildad i *Från ådalar och fjäll* 1919 s. 24.

KYRKOHERDAR.

1. Dominus **Johannes** in Nyurundh [-1512]. Vid synodalmötet i Upsala 1513 tillkännagafs, att han aflidit efter närmast föregående möte, som hölls sommaren 1512.¹

2. Herr **Björn** [1543-45] brukade dessa år prästbordsjorden i Njurunda 36 mål. (Norrl. handl. i KA). Af sitt kyrkosilfver från katolska tiden aflät socknen år 1548 till kon. Gustaf I en monstrans något förgylld, vägende 12 löd. mark., 9 lod, 3 kvintin.

3. **Sigvardus Jonæ (Siul Jonson)**² [1555-76] kyrkepräst i Njurunda, utgjorde 1555 en kostgård till K. M:ts behof. Riksrådet Thure Bielke rastade i Mars 1557 hos honom på sin återfärd från Finland (Widmark, Beskr. om Helsingland 1. 400). Samma år bekom khden 1 t:a korn ur kyrkohärberget för att betala honom, »som haffuer achtatt Kgl. Maj:ts

¹ Se det faksimilerade synodalcirkuläret i: Bibliografiska undersökningar tillägnade Claes Annerstedt. Ups. 1914, s. 216.

² *Löfgren* (anf. arbete s. 194, 198) upptar en herr *Erik* ss. khde 1573, hvilket beror på en felläsning af namnet *Sjul*.

laxnäth ther i Niurendhe älfv». Till följd af den stora gästning, han någon tid var underkastad genom trupptransporterna till Jämtland, befriade befälhafvaren Knut Soop honom från utgörande af den pålagda gården, som skulle utgått med 3 pd kött, 1 pd smör, 1 pd fläsk, 1 pd salt fisk och en fjärding ärter. Frisedeln var daterad Njurunda febr. 1564. Kon. Johan III beviljade honom 3 febr. 1579 2 pd sp-mål till behaglig tid. Vid taxeringen för Älfsborgs lösen 1571 hade han i lösören: silfver 50 lod, koppar $2\frac{1}{2}$ pd 5 mk, tenn 2 pd, messing $\frac{1}{2}$, pd, kor 4, stutar 3 efter sin art värderade för 10 mk, getter 12, får 4, svin 2, häst för 15 mk, sto för 5 mk, tillsammans uppskattadt till 333 mk. Härför erlade han 33 mk $6\frac{1}{2}$ öre. Den 11 dec. 1576 undertecknade han sista gången socknens tiondelängd. Under hans tid måste Njurunda kyrka ha undergått någon grundligare reparation, ty såväl åren 1562 och 63 som 1572 och 1576 utanordnades härtill spannmål, år 1563 särskildt på grund af »biskopens i Gefle» Nils Olssons befallning 3 sp. 1 fj. (=5 mk). Till vin, vax och offlate uppbar kyrkan år 1562 $1\frac{1}{2}$ pund spl.

4. **Måns Erici** (1577-81) kom från Hälsingland och var förmodligen khde i Forssa redan 1543. Såsom prost öfver Norra Hälsingland fick han kon. Gustaf I:s öppna bref 8 okt. 1545 att inom sitt kontrakt afdöma alla äktenskapsmål, dock med förbehåll att i svårare fall hänskjuta ärendena till Upsala domkapitel. (KGR.) I Njurunda tillträdde han ss. khde år 1577, då han första gången bevittnar socknens tiondelängd. Men efterdyningar från hans verksamhet i Hälsingland nå honom äfven å den nya bestämmelseorten. Den liturgiska stridens vågor gingo nu högt, och herr Måns synes hafva varit den ende bland Hälsinglands präster, som villigt fogat sig i kon. Johan III:s gudstjänstförfordningar. Han hade hos konungen anmält, att khden och kapellanen i Delsbo låtit från predikstolen falla något sällsynt tal om konungen, tydligen rörande liturgien, hvilket hade till följd, att kon. Johan 25 maj 1578 befallde, att såväl de anklagade, som herr Måns och hans vittnen samt fogden skulle inställa sig till förhör. Men äfven mot herr Måns hade en bonde i Norrbo socken anfört klagomål, för att han egenvilligt och olagligt tagit bondens häst. Af lagmannen Hogenschild Bjelke hänsköts det senare målet till Medelpadsfogden Per Eriksson, som skulle söka förlika dem. Huru det än gick med den andra saken, visst är att tre klidar i Hälsingland blefvo afsatta från sina tjänster, och konungen hotade att indraga spannmåls- och smörtionden för prästerna på grund af deras starka motstånd, men åtnöjde sig med att afkorta smörtionden till en tredjedel, med undantag för herr Måns Erici, som fick behålla den oafkortad. Detta skedde 1582 (se när-

mare *Widmark*, Beskr. öfver Helsingland 1. s. 185). Herr Måns var nämligen då icke längre khde i Njurunda, ty han efterträdde den afsatte khden Nils Olai i Hälsinglands-Tuna, där han mottog kyrkoinventariet år 1581. Han afled därst. år 1588, såsom ett epitafium på östra kyrkväggen angaf. Mot hans eftergifvenhet för kon. Johan står hans berömda mågs och dotter-sons ståndaktighet och kraft i en välgörande och märklig kontrast.

Barn: *Ericus Magni*, khde i Hälsinglands Tuna efter fadern 1589, första khde i Hudiksvalls gamla stad, hvars kyrka han invigde 10 aug. 1590, d. 1591; *Kristina*, g. m. biskop Martinus Olai Gestricius i Linköping, afsatt 1580, sist khde i Nyköping. Hon var sålunda moder till ärkebiskop Olaus Martini.

5. Mag. **Petrus Olai Gestricius** (1581-94), afsatt från rektoratet i Gefle på grund af sin vägran att underskrifva liturgien 1577, lefde ett par år utan tjänst i Gefle, men erhöll, som det säges, på bemedling af sedermera ärkebiskop P. Kenicius, khdebefattningen i Njurunda 1580; uppbar fr. 1581 genom kgl. br. 3 febr. 1579 2 pd korn spl.; undert. ss. prost öfver Medelpad Upsala mötes beslut 1593 samt blef i apr. 1594 khde i *Umeå*. Vidare där om honom.

6. **Matthias Laurentii** (1594-95) från Gefle, var komm. i Våla i Upland, då han 1593 undertecknade Upsala mötes beslut. I Upsala domkapitels protok. 10 apr. 1594 heter det: »Blef beslutit, att d. Matthias Laurentii, som hafver varit i Wåla skall bekomma Njurunda i Medelpad, dock må han först begifva sig hit». Han dog här i Njurunda redan följande år.¹

7. **Petrus Joannis (Kerfstadius)** (1595-1626), son till bonden Jöns Mårtensson och Barbro Jonsdotter i Kerfsta by i Stöde s:n, uppträder ss. kapellan i Njurunda 1580, då khden Måns Erics sista gången undertecknar socknelängden och lånar hans sigill, enär han ej hade sitt eget till hands. Underskref Söderköpings riksdags beslut 22 okt. 1595. I sept. 1607 begärde han af sockneborna Ännesvikslandet till fäboställe under prästbordet. Under åren 1613-18 måste han utgöra de dryga bidragen till Älfsborgs lösen, som öfvergick landet för andra gången. Död omkring 1626.

G. m. *Catharina Mårtensdotter*, dotter till khden Mårten Larsson i Torp. Den jord hon ärft där i Fränsta såldes år 1615. I boskapslängden för år 1627 nämnes hon relictæ pastoris.

¹ Af hans grafsten fanns ena hälften vid södra och den andra vid den västra kyrkmuren på 1700-talet. Inskriften var: Dn Matthias Laurentii Geval. P. N. 1595. Kring randen: Christum vår förlossare wente wii, som oss skall upwecka til evigt lif.

Barn: *Jöns Petri Niurenus*, här efterträdare; *Brita Persdotter Niurenia*, g. m. khden i Harmånger, Hälsingland, Ol. Brunnus.

Den i äldre herdaminnen för åren 1618-28 ss. khde upptagna *Erik Olai Niurenus* måste utgå ur pastorslängden.

8. **Jöns Petri Niurenus** (1627-41), son till företrädaren. Stud. i Upsala 6 febr. 1618; synes tillträdt här 1627 efter att ha tjänstgjort som v. pastor från 1622. På tinget i Njurunda febr. 1629 klagar herr Jöns pastor, att stor skada skett af eld och uppbrändt myckin hägn, och beviste att Mjösundsmännens barn gjort denna skadan. De dömdes att uppsätta ½ hägn på ort och ställe. Han åtnjöt årligen 16 tr. vederlagskorn. Njurunda sockens tiondelängd för 1641 bär följande anteckning: »Efter dät Gud hafwer genom den timeliga döden den 19 december 1641 hädankallat vår kiäre kyrkeherde hederlig och wällärde her Jöns Padersson och är derföre hvarken kyrkoherde, kaplan eller någon prästman i sochnen, dy bekräftas denne tiendelängd med socknens sigill». Hans änka gaf 1643 i testamente efter honom en kalk om 38 lod till kyrkan. De ägde hemman i Å. Hans grafsten finnes kvar å gamla kyrkogården.¹

G. m. *Anna Gammal*, dotter till råd- och handelsman Måns Gammal i Gefle. Omgift m. sederm. khden Jöns Edenius (se nedan n. 12). En del af barnen kallade sig *Bremming*.

Barn: *Mårten Jönsson Njurenus*, i Å, klockare i Njurunda; *Petter Nj. Bremming*, komm. i Skön; *Elisabeth Njurenia*, f. 1639, g. m. khde Olof Er. Huss i Torp, d. 1696; *Olof Nj. Bremming*, f. 1641, komm. i Njurunda, sist i Undersåker; *Catharina Njurenia*, g. m. komm. i Tierp, ärkestiftet, Olof Clementis Lindelius; änka 1672. (Udomk. hand. Tierp E. V 133, s. 223 ff.); *Magdalena*, d. ung; *Måns*, d. ung.

9. **Jonas Olai Fortelius** (utn. 1642), f. i Rogsta Hälsingland, var komm. i Bollnäs, då han af Upsala domkapitel blef utsedd till khde i Njurunda, men han måste vika för efterträdaren oaktadt församlingens kraftiga försök att få behålla Fortelius. Den senare fick emellertid följande år befordran till *Säbrå* pastorat, se vidare där om honom.

10. Mag. **Thomas Jac. Rozelius** (1643-50), var nyl. prom. mag. och mångårig rektor i Piteå stadsskola, då han 19 okt. 1642 af Upsala domk. utn. till khde i Njurunda i Medelpad och därbredvid skulle antaga præposituram öfver den provincien, alldenstund där stod mäktiga illa till mäst i alla församlingar. Vid samma tillfälle frågade Rozelius, huru han skulle

¹ *E. Löfgren*, anf. arb. s. 283-84.

ställa sig, *emedan i Niuran hafver ingen sacellania varit tillförene*. Beträffande den dåvarande kapellanen dn. Johannes Svenonis, som en tid bortåt varit där, såge han gärna, att han blefve kvar, och behöfde honom väl, särdeles när han skall visitera. Konsist. uppmanade honom att hålla församlingen före, att han behöfdes väl, särdeles för ungdomens skull, och tale väl med dem, att de gifva honom någon lön. Tillträdde i maj 1643, och redan i juni månad hade han upplagt en ny kyrkobok och uppgjort prostetingsstadgar, allt med rifvande fart. Hans verksamhet här led dock afbräck, enär han utsågs till prästerskapets ombud vid riksdagarne 1643 och 1647, men han var en förträfflig ordningsman och organisatör. Tyvärr fick församlingen ej så länge behålla honom, ty i juni 1650 flyttade han som utn. prost och kyrkoherde till Piteå, hvarvid han vid afresan af Njurunda förs. erhöll 4 specieriksdaler som erkänsla för den omsorg han haft om kyrkans upprättelse och förmering. Se vidare *Piteå*.

11. Mag. **Erik Fluor Emporagrius** (1650-59), som hitkom 25 maj 1650. På Landstinget i Sundsvall 8 juni 1652 kärade han till några af Njurunda allmoge om ägor till prästbordet. Utn. till khde i Skellefteå 15 aug. 1658, tillträdde han där 1 maj 1659, se *Skellefteå*.

12. **Joannes Svenonis Ædenius** (1659-87), f. i Edsåker i Ljustorp omkr. 1607, blef stud. i Upsala 1 nov. 1630; prästsv. 1634 blef han i Njurunda medhjälpare åt khde Jöns Njurenus och utn. till komm. i Selånger 31 juli 1644. Som han emellertid gift sig med Njurenii änka, hustru Anna Månsdotter, insände hon till Upsala konsist. 3 maj 1646 en begäran, att hennes man måtte efterlåtit blifva kaplan i Niuran för hemmanets skull, som hon där hafver. Och blef så belevadt, att herr Johan Svenonis blifver i Niuran, och dn Andreas Petri, den nyutnämnde komministeren i Niuran, blifver i Selånger, för orsaken att man intet kan med godt samvet förvägra den redeliga kvinnan blifva kaplans hustru, där hon före en förnemlig kyrkoherde hustru varit hafver, och trängja henne ifrån hemmanet många barn, efter hon ser sig däraf någon fördel: Eljest ock hafver herr Johan Svenonis varit där förr, och när han dädan blef transferad, var det konsist. mening att förhjälpa honom till en bättre lägenhet, efter som han förmedelst stor flit både här vid akademien och nu in ministerio samt skickeligt umgänge gjort sig meriteradt blifva af oss till det bästa befordradt. Prosten Th. Rozelius skulle förhandla med församlingen i Selånger, att den antager herr Anders. Efter företrädares transport tillträdde han khdebefattningen 1659 och hans maka blef sålunda än en gång pastorska i församlingen. Han skildras såsom en mycket munter,

kvick och skämksam man, godmodig och folklig samt road af glada upptåg. När kon. Carl XI år 1686 reste genom Medelpad och Jämtland, lär han hört talas om Edenii »kortvillighet» och ville göra honom ett nådigt besök. Mycket folk var då samladt på prästgården och undfågnaden riklig. Då konungen gaf order om afresa, skall pastor anhållit, att H. M:t måtte kvarstanna åtminstone så länge öltunnan rann, hvilken han låtit uppställa i en löfsal på gården. Konungen förundrade sig öfver att tunnans aldrig blef tom, ehuru den flitigt anlätades af den talrika menigheten, och upptäckte slutligen, att den genom rör stod i förbindelse med flera andra tunnans dolda bakom löfsalshäcken. Året därpå 8 nov. 1687 afled khden 80 år gammal och begrofs 4 dec. s. å. Till Njurunda kyrka testamenterades efter de gamla makarne i maj 1690 en predikstol på landskrifvaren Göran Alanders och hans hustrus bekostnad. Af khden Edenius finnes ett litet porträtt, graveradt af Engelhard i Sthm 1705, hvilket framställer honom ss. en gubbe med små, plirande skalkaktiga ögon. Vid prostvisitationen i Njurunda 5 okt. 1675 begärde Lars Jacob i Wässbo att få bygga ett kvarnhus, där pastoris kvarnhus, som af floden bortfördes anno 1671, hafver stått, hvilket beviljades men endast under denna pastoris tid. Ny kyrkklocka erhöll kyrkan 1686 gjuten af Mich. Bader.

G. m. *Anna Månsdotter Gammal*, änka efter khden Jöns Petri Niurenius, n. 8, en vördig matrona i socknen. Hon afled 10/12 1686 och begrofs i kyrkans kor 16/1 1687.

Af barnen: *Anna*, g. m. landsskrifvaren i Medelpad Göran Alander, Mjösund; *Joannes Niurenius*, begr. 7/6 1666, 17 år.

Tr.: Latinska verser i Applausus in honorem rectoris magnifici ... dni M. Erici E. Brunni .. scepra academica 13 maji 1641 suscipientis, quem .. nonnulli discipuli Angermannicæ nationis studiosi, deproperabant. Ups. (*Johannes Suenonis Aedenius*, Joh. Sigvardi Grundsundius, etc.)

13. Mag. **Nicolaus Jonæ Buscherus** (1689-97). Redan d. 13 dec. 1687 ingick Hsands konsist. med en skrifvelse till Kgl. Maj:t, hvori det till Njurunda pastorat rekommenderade mag. Buscherus, som i 12 år beklädt både lektoratet i grekiska och i teologi vid gymn., så att han nu nästan af det tränga skolarbetet utarbetad och förtrötter är; ehuru gället ej är regalt, så vänder sig konsist. likväl till Kgl. Maj:t, emedan församlingen ej vill ha honom. utan en kapellan, som de af enskyllt behag fattat tankar till. Uttr. till khde 1688 och tilltr. följande år. Tack vare hans åtgöranden förmåddes församlingen att underhålla en ständig kapellan, då tidigare anställda prästmän snarast varit khdens tillfälliga adjunkter. Genom indragningen af vederlagsspanmålen blefvo khdens löneförmåner, här som annorstädes, mycket knappa. Härtill kom ock ovillighet hos tiondegif-

varne att rätt utgöra prestanda. Äfven låg han i process med församlingsborna om kyrkobordets rättigheter. Emellertid lär Kon. Carl XI, då han sommaren 1694 gjorde sin resa genom Norrland, lofvat honom en bättre lägenhet, när någon vakans skulle förefalla. Han erhöll 3 apr. 1696 äfven fullmakt på Skellefteå pastorat och stod 8 juni följande år på resande fot från Njurunda. Under sin pastorstid härst. förde han kyrkböckerna på ett för forskningen synnerligen gifvande och förträffligt sätt. Se vidare *Skellefteå*.

14. **Erik Joh. Huss** (1697-1723), f. omkr. 1657, son af guvernementsfiskalen i Västernorrland Joh. Eriksson Huss och Margareta Backea, prästdotter från Harmånger och dotterdotter till khden Abraham Mårtensson i Torp. Jämte sin yngre broder Olof åtnjöt han undervisning i fädernehemmet, till dess de med nytta kunde besöka Upsala Univ., där de båda inskrefvos i Ångermanl. nation 1676, men först 3 mars 1677 i universitetsmatrikeln. Präst. 1681 och kallad till hofpredikant åt en grefve Sparre. Regementspastor vid Jämtlands regem. 1687 och efter 10 års mödosam tjänstgöring under flera fälttåg utn. till khde i Njurunda 1696 samt introducerad af superintendenten Jul. Micrander sönd. 10 okt. 1697, då församlingens präster på samma gång aflade sin hyllningsed till kon. Carl XII. Utn. till prost, var närvarande vid prästmötet i Hsand i febr. 1704 och undertecknade afsättningsdomen öfver khden Lars Sellinger i Torsåker. Hade beröm om sig att vara en drivvande lärare och allvarsam prost. Afled 12 april 1723 och begrofs 15 sept.

G. m. *Magdalena Fluor*, f. 1662, dotter till khden Er. Fluor Emporagrius härst., sedan i Skellefteå; d. i Njurunda 27/7 1743.

Barn: *Magdalena*, f. 10/12 1697, g. m. läns. Er. Forsberg i Dingersjö, d. 12/7 1743; *Johannes* och *Margareta*, tvill. f. 19/10 1699, d. 15/12 s. å.; *Johannes*, f. 6/11 1700, khde i Lit. n. 21; *Margareta*, f. 3/2 1702; *Erik*, f. 16/12 1703, d. 29/1 1706; *Märta Brita*, f. 19/4 1706, g. m. komm. härst. Hans Damin i hans 3. gifte; *Barbro Elisabeth*, f. 22/7 1707, d. 13/6 1717; *Erik Gabriel*, f. 24/3 1713, d. 14/5 s. å.

15. Mag. **Lars Östensson Sandmark** (1724-29), f. i maj 1671 i Umeå, son till handlanden därst. Östen Simonsson Sandman och hans hustru Margareta, sedan omgift med Joh. Er. Norman. Stud. 30 okt. 1693 i Upsala och där promov. fil. mag. 1700. Regementspastor vid Västerbottens regem.; af kon. Carl XII erhöll han konfirmation på predikantsbefattningen vid generalmaj. grefve Adam Lewenhaupt's regem. dat. Thorn 27 juni 1703, sedan han 8 maj därtill förordnats af guvernör Carl Magn. Stuart.¹ Vid sin utresa synes han af univ. bibliotekarien Erik

¹ Kgl. original-fullmakten finns i Östersunds lärov. bibliotek.

Benzelius fått påstötning att under krigståget söka förvärfva ryska böcker och handskrifter för Upsala bibliotek. Man har ock kvar ett par bref¹ från honom, ett skrifvet i Mitau 2 maj 1705 och ett annat dat. Riga 18 okt., hvori han omtalar de militära operationerna och nämner, att i Mitau funnits ett bibliotek, som dock redan var sköfladt, då de kommo dit. Han åtföljde armén söderut, blef fången vid Pultava samt förd till Sibirien, där han fick kvarstanna i 13 år. Den 24 maj 1722 meddelar han Hsands konsist., att han befinner sig i Sthm, återkommen från sin fångenskap, och anhåller om någon befördran. Fråga var att utnämna honom till en ledig lektorstjänst vid gymn., men slutligen erhöill han kgl. fullmakt på Njurunda pastorat, dat. Carlberg 13 juli 1723. Med uttalande af sin tacksamhet för konsistorii honom ertedda godhet begär han att få uppehålla tjänsten under återstående delen af änkans nådår, hvilket beviljades, såvida öfverenskommelse därom kunde träffas med vederbörande. Märkliga öden, strapatser och vedermödor hade sålunda han och ännu mer hans hustru fått genomgå, innan de här funno en fristad. Han afled i Njurunda 17 maj 1729 och begrofs 28 s. m.

G. 25/8 1720 i Solikamski under fångenskapen med *Louise von Burghausen*, dotter af den äfven i rysk fångenskap varande öfverstelöjtn. vid Viborgska infanteriet Gustaf v. Burghausen och hans hustru Dorothea Margareta von Brundert. Hon var född i Narva 20/12 1697, bortröfvad 1704 från sina föräldrar, illa misshandlad af soldater, bortsåld till generaler, efter rymning åter fasttagen och tyranniserad, såld till en turkisk furste, efter flykt omdöpt till grekisk-katolska läran, en tid insatt i kloster m. m. Om hennes underbara öden läses i Sv. Autograf. sällsk. Tidskrift Bd 2, 1889-97 s. 106 ff., där hennes personalier finnas aftryckta. Omgift m. efterträdaren.

Tr.: De fabula Narcissi, præ. *H. Forelius*. Ups. 1697. - De decimis, præ. *J. Palmrot* ib. 1700. - Svenska verser vid tullnärens i Sigtuna Mårt. Litzéns och Marg. Runds bröllop (jämte brodern *Petrus S.*) Ups. 1698. - i Cum laurea philosophica ... dn Joh. Rochman et dn Nic. Wennman, Vestrobothnienses ... 9 dec. 1697 exor-nentur. Ups. Fol.

16. Mag. **Petrus Ol. Sundberg** (1731-57), f. 1694, son till postmästaren och tullnären i Sundsvall Olof Sundberg. Stud. i Upsala 15 febr. 1714, där promov. fil. mag. 1722. På öfverste Svinhufvuds rekommendation utfärdade Hsands konsist. okt. 1727 fullmakt för honom ss. eskvadronspräst vid Jämtlands reg., hvilket föranledde en anmärkning af Kgl. Maj:t, enär konsist. ej haft fog och tillstånd därtill. Som Sundberg härutinnan varit oskyldig, ty blir han benådad med lönen ifrån okt. månad år 1727, då han samma fullmakt erhöill, »hafvandes dock Konsist. en annan

¹ Enl. benäget meddelande af l:e bibliotekarien d:r *O. Walde*.

gång att bättre tillse, det förordningarne rätteligen blifva efterlevade». (Hdpr. 16/4 1729.) På grund af sin vackra lärdom och skicklighet samt gjorda tjänst vid Jämtlands infanteri utn. han till kollega i Hsands triv. skolas 3 kl. 18 mars 1730, tilltr. 1 maj s. å. Han anhåller emellertid redan i aug. om Njurunda församling, som kallat honom till själasörjare i anseende till änkans konserverande, och erhöll därå kgl. fullmakt samt tilltr. 1 maj 1731. Blind sedan många år afled han af slag 13 aug. 1757.

G. 1) 24/6 1731 m. företrädarens »bepröfvade, gudfruktiga och husaktiga» änka *Louise von Burghausen*, d. 30/1 1734, 36 år g., begr. 5/2;

2) 11/12 1737 m. *Catharina Lang*, dotter af komm. Erik Lang i Hammerdal; d. 22/5 1753 af hufvudvärk;

3) 11/1 1756 m. *Catharina Dahlman*, borgardotter fr. Hsand. omg. 12/12 1758 m. fabrikören Henr. Olivenbom i Sundsvall.

Barn: (i 2 g.) *Lovisa Cecilia*, f. 19/10 1738, g. 3/9 1762 m. landtmät. Johan Törnsten, son till khden n. 17, d. 1815; *Erik*, f. 23/8 1740, handlande i Sthm; *Olaus*, f. 2/3 1742, fil. mag., bat. pred. vid Jämtl. reg., kallad till huspred. hos grefve Kalling; d. af lungrot i Sthm jan. 1772.

Tr.: De præstantia successionis, præs. *F. Törner*, Ups. 1718. - De coelibatu, præs. *J. Steuchius*. ib. 1720.

17. **Jonas Ol. Törnsten** (1759-75), f. 18 nov. 1699, uppgifves af Tunæus varit bondson fr. Törna i Ullånger, däremot af andra fr. Törnvalle i Torsåker. Intogs i Hsands skola 1716; stud. i Upsala 5 okt. 1721; undergick prästex. i Hsand 1 febr. 1724 och blef af ärkebiskopen i Upsala prästsv., enär superintend. Asp ännu ej tillträdt sitt ämbete; förordn. till adj. åt prosten O. Omberg i Nordingrå; tilltr. komm. i Nätra 1728; respondens vid prästmötet 1733; erhöll kgl. fullmakt ss. khde i Njurunda 4 maj 1759 och tillträdde genast. Kontr. prost 1768. Afled 15 nov. 1775. Hans ekonomi, som tidigare varit rätt brydsam, kom på säkra fötter sedan han i sitt senare gifte fått en hustru med sällsynt praktisk förmåga. Då änkan begärde dubbla nådår, betygade församlingen, att prosten i många afseenden varit för dem en fader och öm själasörjare, som besörjt om deras kyrkas ansenliga förbättring genom rappning, ny sakristia, kyrkoport och borggård, samt predikstols och altartaflas förfärdigande; tillika hade han till de fattiga testamenterat 2000 dlr kmt, m. m. Konsist. förklarade, att ehuru han varit en berömlig lärare med rättsinnigt nit, hållit god ordning i församlingen och gifvit sina åhörare goda exempel genom en uppbygglig vandel, kunde ansökan ej tillstyrkas, tydligen på grund af sterbhusets goda ställning.

G. 1) 1729 m. *Catharina Stenklyft*, f. 1703, dotter af handl. Jakob Stenklyft i Hsand och änka efter hans företrädare i Nätra komm. Walanger; d. af bröstlidande 14/10 1762;

2) 1/1 1766 m. *Christina Walanger*, f. 13/2 1721, dotter af komm. Isr. Walanger i Indals-Liden och änka efter linnedirektören Matthias Norberg i Nätra. d. i Gudmundrå prästgård hos sin son i första gifftet prosten Isak Norberg 11/10 1809.

Barn: *Olof*, f. 1730, i Nätra, khde i Torsåker; *Catharina*, f. 1731, d. 24/5 1761 ogift; *Jonas Edvard*, f. 1733, stud. 1752, landtmätare i Västerbotten 1769, bodde i Umeå, d. 1783; *Johan*, f. 28/5 1738, stud. 1756, landtmät. i Jämtl., förf. af »Under rättelse om linnelärftsväfnaden i Nätra sockn» Nyköp. 1786 och Falun 1787; d. i Brunflo på sin gård Backen 17/4 1796; *Greta Stina*, f. 1742, g. 14/7 1761 m. guldsmeden o. vice rådmannen Elias Modin i Sundsvall.

18. **Elias Arnqvist** (1777-99), f. 1 maj 1715 i Arnäs, son af bonden Lars Eriksson i Norrälfsjö. Stud. i Upsala 18 sept. 1738. På kallelse af riksrådet grefve Carl Gust. Tessin till huspredikant prästv. i Sthlm 1747. Efter 1½ års tjänst vid Hedvig Eleonoras skola blef han inferior kollega i S:t Jacobs skola 1748 och superior kollega 1761. Då Njurunda pastorat blef ledigt 1775, röstade församlingen enhälligt på rektor Jakob Stecksenius i Umeå, men Kgl. Maj:t utfärdade nådig fullmakt utom förslaget för Arnqvist 8 juni 1777. Han afled efter en ärbar och stilla lefnad af åldersmattighet 84 år g. 5 okt. 1799.

G. m. *Catharina Lundberg*, f. 1721, bondedotter fr. Lunnvik i Bjerträ, hans hushållerska, då de gifte sig. Flyttade 1800 till Själevad, d. där 6/1 1801.

Barn: *Margareta Ulrika*, f. 1759, g. 21/11 1784 m. kommiss. landtmät., sed. kronofogden Per Abraham Fougt i Umeå; *Elias*, f. 1764, häradsskr. och kronlänsman, d. ogift i Nätra 11/12 1809.

19. **Johan Östmarck** (1802-03), f. 10 sept. 1736 vid Österby bruk i Upland; föräldrar: dåv. brukspred., sedermera khden i Film Anders Östmark och Magdalena Bruzelius, dotter till khden Steph. Bruzelius därst. Stud. i Upsala 1755, prästv. 1760, adj. i Almunge, regem. pastor vid Västerbottens reg. 1784. Utom förslaget erhöill han 2 juli 1801 kgl. fullmakt på Njurunda pastorat och tilltr. maj 1802, men afled redan 30 maj 1803 af tvinsot. Under sin pastorstid här hade han allenast predikat ett par gånger.

20. **Martin Lagström** (1805-27), kallade sig först Mellberg; f. 5 okt. 1753 i Ljustorp; föräldrar bonden Mårten Olofsson i Lagfors och Karin Andersdotter. Fadern afled, då sonen var endast 10 veckor gammal, modern, som märkte hans anlag för studier, sökte så mycket hon förmådde påkosta hans undervisning. Efter skolstudier i Hsand blef han stud. i Upsala vt. 1776. Genom informatorssysslor förvärfvade han medel till sin prästerliga utbildning, och prästvigdes i Hsand 14 juli 1782, kallad till huspred. af vice presidenten Ad. Fredenstjerna. I hufvudstaden fortsatte han sin tjänstgöring ss. komm. adj. i S:t Jakobs och Jo-

hannis församlingar till 1791, då han blef bat. pred. i kgl. Göta garde, på hvilken post han genom sitt jämna uppförande förvärfvade sina förmäns aktning. Utn. till ordin. komm. i S:t Jakob 1797, men greps slutligen af längtan till fädernebygden, sökte och erhöll Njurunda past. 22 febr. 1805. En minnesruna öfver honom måler, att han här ock förvaltade sitt kall med drift, så länge hälsa och krafter varade. Särskildt ägnade han mycken omsorg åt kyrkoherdebostället, som han till sina efterträdare lämnade med stor förbättring; däremot hade han vant sina församlingsbor att mindre noggrant fullgöra sina lagliga prestanda. Trifdes gärna inomhus, men visade sig i sällskap tillgänglig och bar värdigt upp sitt ämbete. Han afled 29 jan. 1827.

G. 30/6 1807 m. *Hedvig Sophia Decker*, änka efter församlingens komm. Mich. Holmbom. Äktenskapet barnlöst.

21. **Erik Edling** (1830-57), f. i Hsand 12 mars 1769; modern Christina Jakobsdotter afled hos honom i Bjerträ 1817. Stud. i Upsala vt. 1789, prästv. 21 Sept. 1794 till adj. i Sundsvall; förordn. till pred. vid Bremö o. Löröudds fiskarekapell under somrarna 1796 och 97, nådårspred. i Umeå pastorat efter prosten Jak. Eurenii död 1797 och därefter komm. adj. och nådårspred. vid ena sacellanien i samma församling fr. 1800 till år 1804, då han blef medhjälpare åt komm. Sv. Sjölund i Häggdånger; utn. komm. i Nora-Bjerträ 1809, där han bodde på Inholm; erhöll kgl. fullmakt ss. khde i Njurunda 21 nov. 1829, tilltr. 1830; prost 1835. Deputerad 21 aug. s. å. att vid stiftets gräns möta kon. Carl XIV Johan på hans resa genom Norrland. År 1844 förekommo i Njurunda täta läsaressammankomster långt in på nätterna, som föranledde ett och annat störande uppträde, hvarför anmälan härom ingafs, men det stannade vid varningar af höga vederbörande (Hsandsposten sept. 1844). Prosten Edling var mycket afhållen af sina församlingsbor. Såsom exempel må tjäna att, då Bjerträ nya kyrka skulle invigas 1847, anhöllo församlingsborna, att deras gamle komminister Edling måtte få förrätta invigningen. Detta afslogs visserligen, men det visar, att den aktning och kärlek, han där vunnit, ännu lefde godt i minne. I Njurunda kyrkobok står antecknad om honom: »Många minnen vittnande om drift och ordningssinne fortlefva i församlingen». Verkade äfven för nykterhetens främjande genom föredrag. Afled 22 aug. 1857 ss. senior i stiftet.

G. 1) i Sthm 4/8 1799 m. *Sophia Magdalena Lindblad*, f. 1783, d. 1831.

2) m. *Elisabeth Christina Felldin*, f. 1774, d. 18/6 1847.

Barn: (i 1 g.): *Olof*, f. 12/10 1801, kollega i Luleå, d. 1849 i Hsand gm druckning; *Erik*, f. 1803, d. 20/7 1811, 8 år 5 m.; *Sophia Margareta*, f. 1806, d. 10/7 1811,

5 år 6 m.; *Erika*, f. 1807, g. m. brukspred. på Galtström N. Åslin, se nedan; *Anna Lovisa*, f. 20/12 1809, d. 30/12 s. å.; *Erik*, f. 1/6 1813, kollega i Östersund, d. 29/9 1853 gm olyckshändelse; *Sophia Magdalena*, f. 20/9 1815, ogift; *Jakob*, f. 31/10 1816; *Nils*, f. 11/6 1818, d. 15/6 s. å.

22. **Johan Rudolf Norelius** (1859-68), f. i Söderhamn 10 juli 1809, fadern häradsskrifvare; stud. vt. 1828; prästv. 15 juni 1834; past. ex. 26 maj 1846; vann snabb befordran till khde i Los nybildade pastorat 12 okt. s. å.; utn. till khde i Njurunda 19 juni 1858, tilltr. 1859. Hans praktiska begåfning togs här i anspråk vid uppförandet af den nya kyrkan, vid hvars invigning 30 apr. 1865 biskopen förklarade sin synnerliga tillfredsställelse öfver det nit och den osparda möda, khden Norelius ådagalagt under den vidlyftiga och kostsamma kyrkobyggnaden. Såsom landtingsman tog han aktiv del i länets angelägenheter. Utn. till khde i Hudiksvall och Idenor 17 apr. 1868 och tillträdde genast. Efter biskop Landgren blef han khde i Delsbo 12 aug. 1878 och afled där 18 febr. 1891. I Upsala Stifts herdaminne (del 4) ägnas honom en utförligare minnesteckning. Under hans tid erhöll komm. i Njurunda eget boställe genom afsöndring af lägenheter från pastorsbostället.

G. 1847 m. *Johanna Sophia Brynhilda Tegman*, f. 1827, dotter af prosten i Ockelbo Er. Brynolf Tegman och Johanna Dorotea Settervall; d. 24/12 1893.

Barn: *Jenny Charlotta Brynhilda*, f. 15/6 1848, bosatt i Sthm; *Anna Mathilda*, f. 1850, d. 1853; *Carl Rudolf Herman*, f. 31/5 1851, d. 1864; *Brynolf*, f. o. d. 1853; *Anna Hulda Maria*, f. 17/2 1860, g. 1883 m. khden i Bromma Herman Fredr. Lundberg; *Siri Hildegard Augusta*, f. 13/1 1863, d. 14/9 1912; *Ellen Alfhild Sofia*, f. o. d. 1868; *Ellen Alfhild Ingeborg*, f. 9/11 1871, förestånd:a vid Kristinehamns hospital.

23. **Erik Johan Nordling** (1869-1910), f. 3 febr. 1820 i Hsand, son af skräddaren Erik Nordling och Christina Strandman. Stud. ht. 1840 i Upsala, prästv. 20 dec. 1843, tjänstgj. ss. vice kollega vid Hsands skola 1843-44, past. adj. i Sollefteå s. å., v. kapellpred. i Stugun och Borgvattnet fr. 14 aug. 1845 t. apr. 47, past. adj. i Gudmundrå till maj 1848, sedan i Sollefteå till nov. s. å., tillf. pastor i Gudmundrå efter khden Löfstedts död 1848-okt. 52; v. past. i Stigsjö prebendepastorat till 1860; past. ex. 29 sept. 1859, erhöll 21 maj 1860 fullmakt ss. komm. i Hsands och Hernö församl.; innehade tillika förordn. som vik. läroverksadj. ht. 1860-65 samt hospitalspred. 1865 och fångpred. 1868; khde i Njurunda 23 mars 1869, tilltr. s. å. Ehuru ej särskildt utbildad till skollärare, var han utmärkt för sin intresseväckande undervisning. Under en lång tid verkande i stiftsstadens deltog han i umgänget med samhällets bemärkta personligheter och bevarade ännu på sin sena ålderdom en rik fond af

minnen rörande personer och förhållanden från flydda dagar. Under hans tid visiterades Njurunda af biskop M. Johansson, som med anledning af de separatistiska söndringarna inom församlingen framhöll vikten af att hålla sig till sådan bekännelsepredikan, som står på evangelisk-luthersk ståndpunkt: det vore en otrohet mot vårt trossamfund att låta sig bortföras af separatister. Han afled 17 nov. 1910, nära 91 år gammal.

G. 1/7 1849 m. *Hedda Catharina Sophia Berlin*, f. 1/10 1817, dotter af lektor Nils Magnus Berlin i Hsand och Anna Sofia Gust. Kjernerander; d. 10/12 1897.

Barn: *Erik Magnus*, f. 18/5 1851 i Gudmundrå, khde i Gudmundrå n. 25. *Carl Gustaf*, f. 30/7 1853 i Stigsjö, affärsman i Paris och svensk generalkonsul därst., högt uppuren af svenska kolonien, hvars ordförande han i 25 år varit; d. 1916 i Paris under världskriget; *Anna Theresia*, f. 30/9 1855, g. 1) 12/7 1874 m. riksdagsmannen och hemmansägaren Paul Leonard Majström, 2) 22/8 1889 m. inspektoren agronom Daniel Esbjörn Ångman; *Karin*, f. 10/11 1856, g. 28/8 1881 m. engelske professorn Edward Long, som afled i Sthm 27/6 1901; d. 6/10 1922 i Kramfors.

KOMMINISTRAR.

1. **Petrus Johannis** var här kaplan 1580 och blef khde 1595, se ofvan n. 7.

2. °**Johannes. Tunæus** skrifver: kallas i 1596 års dombok herr Jöns i Njurand. Som någon dombok för det året numera ej finnes i behåll, kan uppgiften icke kontrolleras.

3. °**Carolus** omtalas i 1597 års dombok (T.)

4. **Abraham Ingemari**, Medelpad., stud. i Ups. dec. 1624, nämnes 1632 komminister.

5. **Joannes Svenonis Ædenius** (1634-44), komm. i Selånger, åter komm. i Njurunda 1646.

6. **Andreas Petri (Sundius)** (1644-46), var vid tiden för Edenii förflyttning till Selånger tjänstlös, och »ändock han är en begifven man och hafver hustru och barn att försörja, så kan det intet hindra, emedan hon är en vacker och snäll kvinna, hvarföre är för godt funnet, att han kommer till Njuran». Emellertid blef han i maj 1646 komm. i Selånger genom byte med Johannes Svenonis, som på sin hustrus begäran återkom hit. Herr Anders Sundius blef sist komm. i Alsen, se *Offerdal*.

7. **Joannes Svenonis Ædenius** (1646-59), sist khde i Njurunda n. 12.

8. **Erik Andreæ Gestman** (1659-60), f. här i socknen i Gästads, där han bodde. Gick 1645 i Västerås skola; stud. i Upsala i febr. 1647; past. adj. hos khden Fluor härst. 1650; blef predikant på Frösö skans 1652 och synes där tjänstgjort under krigsoroligheterna i Jämtland samt först 1659 här tillträdt såsom hjälppräst. Han afled kort därefter, ty redan för år 1660 uppbar hans efterlefvetska i änkehjälp 3 t:r spanmål af Vibyggerå härberge (Hdpr. 12/3 1661).

9. **Olaus Jonæ Bremming** (1672-92), son af khden i Njurunda Jöns Njurenus n. 8; bodde här i Åå. Klagade i skrifvelse 15 juli 1680 hos guvernören i Gefle om det öfvervåld han i sitt ringa hus lidit af ryttmäst. Fritz Knorrings kvartermästare Petter Berg. Den sistnämnde hade tagit hans häst utan pass och länsmans order och ridit hästen obilligt öfver Åhrskogen. Då han förehöll kvartermästaren detta, öfveröstes han med svåra okvädesord, tu diefvulske präst, tu sacramentska skurk, blef tagen och ryckt i skägget och fick en örfil, »så att nacken slog i bielken efter taket är lågt». Ransakning var insänd till konsist., men ingen dom fälld, enär »Petter Berg med det öfriga rytteriet härifrån oförmodligen fordrat blef». Anhöll om försvar. (GLA, prästers skr.) Bremming blef komm. i Åsele 1692, men återflyttade på eget bevåg till Njurunda följande år, emedan hans hustru ej ville till lappmarken; han hoppades att khden Buscherus skulle antaga honom igen till hjälppräst, hvilket ej blef fallet. Sist komm. i *Undersåker*.

10. **Petrus Er. Alstadius** (1694-1721), f. i Bjärträ 1659, son af bonden Erik Ersson i Alstad. Stud. 10 sept. 1684. Han kan betraktas ss. den egentligen förste ordinarie komministern, enär samtliga de föregående snarare synas intagit ställning som pastorsadjunkter. Khden Buscherus skrifver till domkapitlet i Hsand 7 nov. 1693 och begär en hjälppräst, efter han allena är som gudstjänst i sin församling skall förrätta, föregifvandes krafterna tryta, och nämner så studiosum Dn. Petrum Alstadium, hvilken han hälst åstundar till hjälp. Församlingsborna utfäste sig att gifva honom till underhåll för året 7 kannor kom af hvarje bonde och sedan öka och icke minska detta underhåll. Härpå svarar konsist: »Om mag. Buscherus kunde förmå församlingen att antaga en ordinarie kaplan, vill konsist. dess begäran villfara. Sker ej det, befaras oreda genom den hjälpprästens anställning uppkomma, ifall han genom någon förändring förskjutes och sedan ligger Konsistorio till något besvär, som skett är med den förra hjälpprästen hr Oluf Bremming. Härigenom skulle Konsist. kunna sig bättre trygga och han desto säkrare hjälp hafva.»

Någon uppgörelse i den vägen måste ha skett, då Alstadius 14 jan. 1694 prästvigdes till tjänstgöring här. Han bodde i Helgom. Afled 29 maj 1721, begr. 9 juni och nämnes en berömlig Guds ords lärare.

G. m. *Anna Catharina Damin*, dotter till löjtn. vid Jämtl. reg. Per Damin, som bodde på Kungsgården i Bjerträ. Hon flyttade som änka dit och afled 12/6 1750, 75 år g.

Barn: *Elisabeth*, f. 20/1 1698, g. m. komm. Olof Nordelius i Norrbo-Bjuråker, Hälsingl.; *Petrus*, f. 13/7 1700, d. spä.; *Erik*, f. 4/2 1702, d. 15/1 1706; *Petrus*, f. 15/4 1705, komm. i Boteå n. 12.; *Dorothea*, f. 16/2 1708, g. 20/10 1737 m. Olof Larsson Sjöberg i Kungsgården i Bjerträ; d. 19/4 1782 därst.; *Catharina*, f. 1711, g. 28/10 1744 m. v. länsman Israel Statin; d. 18/3 1789 i Bjerträ.

11. **Hans Petri Damin** (1723-65), f. 10 sept. 1693 på Kungsgården i Bjerträ, son af löjtnant Per Damin och hans hustru Salin, länsmansdotter fr. Saltsåker i Nordingrå och således svåger till företrädaren. Stud. i Upsala 12 okt. 1713, prästv. i apr. 1715 till adj. i Nora; under sin tjänstgöring där började han en rättegång med Olof Ersson i Alstad, föranledd af några okvädingsord, men vid Nora ting 5 okt. 1717 skedde förlikning. (Hdpr. 4/12 1717.) Nådårspred. här efter svågern 1721, utn. i okt. s. å. till ord. komm., tilltr. 1723. Predikant vid prästmötet i Hsand 20 febr. 1729 öfver text Math. 20:16. Begärde slippa resa till prästmötet 1742, men konsist. förklarade, att han ovägerligen skulle infinna sig. Afled 6 mars 1765.

G. 1) 1717 m. *Christina Ringia*, änka efter komm. i NyKarleby Andreas Lundenius. Hon hade 15 barn m. sin förra man, 3 med den senare. d. 18/5 1729 46 år 3 m. g.

2) 19/4 1730 m. *Anna Bremming*, dotter af förre komm. i Njurunda Olof Bremming och änka efter komm. i Undersåker Petrus Sundén; d. i febr. 1733;

3) 16/9 1733 m. *Märta Brita Huss*, dotter af khden här n. 14, d. 1/11 1740, 7 barn;

4) 1741 m. *Rebecka Svanholm*, dotter till khden i Undersåker O. Svanholm och änka efter fänriken vid Jämtl. reg. Axel von Rohr; d. af slag 9/6 1776; 70 år, en dotter.

Barn, kända i 1:sta g.: *Elisabeth Christina*, d. 14/9 1747 i Luleå landsförs. 30 år; i 3:dje g.: *Magdalena*, f. 19/3 1736, g. 4/11 1756 m. bonden Nils Jonsson Smelin i Dingersjö; *Anna Margareta*, tvill. f. 19/3 1736, d. begr. 5/5 s. å.; *Barbro Elisabeth*, f. 4/10 1737, d. 11/10 s. å.; i 4:e g.: *Märta Brita*, f. 2/4 1743, g. m. efterträdaren.

12. **Martin Hansson Ullén** (1766-94), f. 1721 i Nordingrå och Ullvik. Bondson och brorson till professor P. Ullén i Upsala. Stud. 5 okt. 1745; prästex. i Hsand 19 dec. 1753 och prästv. till adj. åt khden Ol. Omnberg i Ljustorp, af hvilken han erhöll vitsord om ett stilla nyktert

lefverne; därefter adj. i Skön 1760. Efter vederbörligt val utn. till komm. i Njurunda 2 okt. 1765 med tilltr. följande år. Han afled 8 aug. 1794.

G. 1) m. *Märta Brita Damin*, dotter af företrädaren, d. 13/8 1785;

2) 30/9 1787 m. *Brita Ullberg*, f. 1754.

Barn: *Rebecka Christina*, f. 8/12 1767, d. 28/12 s. å.; *Maria Catharina*, f. 18/1 1769, g. 16/2 92 m. löjtn. Per Gustaf Borin; änka 1812; d. i Ström 19/2 1849; *Märta Brita*, f. 1772, g. 1808 m. komm. i Refsund Erik Genborg; d. 1848 i Ås; *Hans Martin*, f. 4/11 1774, sergeant 1809 trol. vid Jämtl. fältjägare.

13. **Michael Holmbom** (1796-1803), f. 9 mars 1749 å Norrbacka i Nordingrå, son till dåv. lektorn, seder. khden i Själevad Pet. Holmbom och Christina Margareta Ström. Stud. ht. 1769; prästv. 17 dec. 1775 till adj. hos komm. E. Löf i Ullånger; adj. 1793 i Njurunda, komm. här 6 maj 1795, tilltr. 1796. Han var en driftig och af äkta religiöst nit lifvad man, men under de sista åren af sin lefnad rubbad till sina sinnen. Afled 12 maj 1803.

G. m. *Hedvig Sophia Decker*, f. 1765, omg. 1807 m. khden i Njurunda M. Lagström, n. 20.

Son: *Jonas Petter*, f. 17/8 1801, med. d:r 1835, lasarettsläkare i Jönköping. d. därst. 27/4 1866.

14. **Nils Nordvall** (1806-27), f. 25 aug. 1751 i Njurunda, föräldrar: häradsdomaren och kyrkvärden Olof Jonsson i Nohlby och Karin Nilsdotter. Tioårig inskrefs han i Hsands triv. skola och blef stud. i Upsala vt. 1772. Under sina 4 studentår konditionerade han hos öfverste Drufva på Nyborg, Håtuna i Upland, ss. informator för den blifvande landshöfdingen i Västerås frih. Petter Ture Gerhard Drufva. Mellan lärjungen och informatorn uppstod en förtrolig vänskap, som varade lifvet ut och underhölls genom brefväxling och personliga möten. Prästv. 8 sept. 1776 förordnades Nordvall till nådårspred. i Njurunda efter prosten Törnstens död. År 1777 kallades han till huspred. af presidenten C. Abr. Rosenadler i Sthm, hos hvilken han stannade i 11 år och där han under dennes ständigt nedsatta hälsotillstånd och melankoliska sinnesförfattning fick öfva sig i själasörjarens ömma och grannliga kall. Under samma tid förordnades han till e. o. bataljonspred. vid Västerbottens regemente 1 maj 1783; utn. till brukspred. vid Galtströms bruk här i födelseorten 26 maj 1791 och erhöill slutligen 1 mars 1804 fullmakt på Njurunda sacellani med tilltr. 1806. De senare åren kunde han föga deltaga i de prästerliga göromålen, men behöll ännu på ålderdomen sin andliga spänstighet. Sista vintern tillbragte han sängliggande. Afled ogift 20 maj 1827, efterlämnande minnet af en ordningsälskande, nitisk och vördad präst.

15. **Henrik Nordgren** (1829-55), f. 6 nov. 1787 i Njurunda å Björkön, son till torparen Erik Norman och Anna Olofsdotter. Stud. 24 nov. 1807; prästv. 13 okt. 1811 till adj. i Sveg, där han tjänstgj. ss. nådårspred. åren 1812 och 13 samt åter ss. past. adj. 1814; adj. i Selånger 1819, nådårspred. där 1820; past. adj. i Tuna 1821; komm. i Sveg och Lillherrdal 1823, tilltr. 1824, samt slutligen komm. i Njurunda 1828, tilltr. 1 maj 1829. Han vann och förtjänade församlingens synnerliga tillgifvenhet och förtroende genom sin nitiska verksamhet och sin fridsamma stilla umgängelse. »Han verkar såsom duggregnet», sade biskop Franzén, då han en gång talade om den aktade prästmannen. Afled af slag 15 aug. 1855 å sitt hemman i Mjösund.

G. m. *Erika Johanna Öhrberg*, f. 22/8 1800, dotter af komm. i Attmar J. H. Öhrberg; erhöll 2 extra nådår, d. i Njurunda 4/3 1867.

Barn: *Erik Johan Nathanael*, f. 16/10 1830, student 1848, d. af lungrot i Upsala 13/4 1854; *Erika Henrietta*, f. 1835, d. 1859; *Johanna Elisabeth Dorothea*, f. 1838; *Charlotta Maria*, f. 1840.

16. **Olof Brundell** (1859-63), erhöll fullmakt ss. komm. i Njurunda 5 maj 1856, skötte som v. pastor pastoralvården här 1857-59, då han tilltr. komminstraturen. Utn. 23 febr. 1863 till khde i Grundsunda m. tillträde s. å., se *Grundsunda*. n. 25.

17. **Karl Johan Edvall** (1865-69), utn. komm. i Njurunda 17 juli 1865, tilltr. genast; öfvertog 3 jan. 1866 tillika predikn. vid Galtströms bruk. Sist khde i *Torsåker*.

18. **Paul Wagenius** (1870-71), utn. komm. i Njurunda 27 apr. 1868, tilltr. 1 maj 1870; tilltr. ss. komm. i Timrå 1 nov. 1871. Sist khde i *Berg*, n. 14.

19. **Axel Theodor Frykholm** (1875-81), tilltr. ss. komm. i Njurunda 24 maj 1875; utn. khde i Lycksele 29 nov. 1880 med rätt till omedelbart tillträde, men erhöll tillstånd att kvarstanna i Njurunda till 1 maj 1881. Se *Lycksele*, khde n. 13.

20. **Olof Konrad Hellzén** (1881-94), utn. komm. här 19 juli 1881, tilltr. 1 dec. s. å.; tilltr. Selångers pastorat 1 maj 1894, sist khde i *Stöde*.

21. **Anders Gustaf Häggqvist** (1894-98), f. 4 jan. 1865 i Hsand, föräldrar: handlanden Carl Axel Häggqvist och Olivia Barbara Wahlström.

Mogenh.-ex. i Hsand 31 maj 1883; stud. i Upsala ht. s. å. Efter aflagda teol. examina prästv. i Upsala 6 juni 1888, v. komm. i Bjerträ fr. 18 juli 1888; v. pastor i Rödön fr. 4 sept. 1889; v. past. i Häggdånger fr. 1 juni 1893; utn. komm. i Njurunda 21 juni 1893, tilltr. 1 maj 1894, nödgades afsäga sig ämbetet 1898. Sedan e. landskanslist i Hsand. Afled där 16 april 1916.

G. 14/10 1888 m. *Amalia Petronella Molin*, f. 13/12 1869, dotter af handl. Per Molin i Gudmundrå. och Margareta Katarina Nordlund.

Barn: *Gustaf Per Engelbert*, f. i Rödön 18/10 1891, med. d:r, professor vid Karol. institutet; *Axel Gustaf Andreas*, f. 1894, d. i Njurunda 8/5 1895; *Karl Axel*, f. 11/2 1896, affärsman i Sthlm; *Gunhild Malin Olivia*, f. 5/8 1898, d. i Hsand 10/7 1903; *Anders*, f. 1901, bokhåll. vid Hsands bryggeri; *Lennart*, f. 1906 och *Sven*, f. 1910.

Tr.: Vid fru Karin Sjödins, född Tjernström, graf å Bjerträ kyrkogård söndagen den 10 mars 1889. Hsand 1889.

22. **Carl Åkerberg** (1898-1903) utn. komm. i Njurunda 25 juni 1898, tilltr. 14 juli s. å.; utn. pastoratsadj. i Sollefteå 11 nov. 1903, se khdar i *Sollefteå*.

23. **Nils Magnus Östgren** (1904-13), f. 14 juli 1866 i Ås; föräldrar: hemmansägaren Johan Nilsson och Karin Månsdotter. Efter mogenh.-ex. i Östersund, 26 maj 1886 stud. i Upsala ht. s. å., prästv. i Hsand 31 maj 1894 till past.-adj. i Stöde, där han äfven innehade tillfälliga förordnaden som v. pastor; v. pastor i Ramsele fr. 1 dec. 1896; komm i Hemsö 10 dec. 1898, tilltr. 1 juli 99; utn. komm. i Njurunda 27 aug. 1904 och tilltr. 1 dec. s. å.; aflade disputationsprof 21 sept. 1911; utn. 23 juli 1913 till khde i Harmånger i Hälsingland och höll sin afskedspred. sönd. 10 aug. i Njurunda kyrka, då han fick mottaga en minnesgåfva af församlingen. Innehade statens resestipendium 1909, 4:e profpred. i Njurunda 1911. Senare återbördad till Hsands stift och utn. till khde i Anundsjö med tilltr. 1921.

G. 19/6 1897 m. *Eva Augusta Dalén*, f. i Timrå 1/2 1873, dotter af sjökapt. Aug. Teodor Dalén och Maria Charlotta Hilleström.

Son: *Nils Ove*, f. i Ramsele 12/5 1898.

Tr.: Nykterhetsfrågan från religiös och etisk synpunkt. Hsand 1903. - Den kyrkliga musikens och sångens förbättring. Ett önskemål för vår svenska kyrka. Sthm 1907.

BRUKSPREDIKANTER VID GALTSTRÖM.

1. **Erik And. Walltier** (1681-1709), f. 1658; son till guldsmeden och gästgifvaren i Sundsvall Anders Larsson och Cath. Eriksdotter. I

Upsala studentmatrikel inskrifven 30 sept. 1676. Prästv. till adj. i Njurunda 15 apr. 1679, förordnades han till förste predikant vid den nybyggda brukskyrkan härst. Då superintendenten Micrander 19 sönd. efter Tref. 1697 introducerade khden E. Huss i Njurunda, aflade samtliga präster i församlingen sin hyllningsed till kon. Carl XII, däribland äfven herr Erik Walltier vid Galtström. Han afled 10 mars 1709 och begrofs vid bruket 2 maj s. å.

G. m. *Helena Kanik*, khdedotter fr. Älfkarleby, som afled 21/3 1710, 41 år gammal.

Barn: *Hans*, f. 3/10 1680, khde i Neder-Kalix, n. 10; *Elisabeth*, g. 7/4 1720 i N.-Kalix m. borgaren Joseph Bäck fr. Torneå.

2. **Johan Hamberg** (1718-46), f. 1683 i Hsand, där fadern Erik Johan Hamberg var borgare. Stud. i Lund 1705; prästv. 4 apr. 1709 och hitkom om hösten s. å. Han erhöll dock först 15 sept. 1718 fullmakt ss. brukspredikant vid Galtström, där han då redan tjänt i 8 år (Hdpr. 15/9 1718). På sommaren 1746 begärde han, på grund af att han i 37 år varit ensam präst, sin yngre son Petrus till medhjälpare, men afled kort därefter 18 nov. s. å. Som denne son fått kallelse till huspredikant hos riksrådet frih. G. F. v. Rosen, anhöll änkan, att i stället äldre sonen Johan måtte få uppehålla befattningen under tjänste- och nådåret. Bruket brändes under Hambergs tid af ryssarna 1721.

G. 2/3 1710 m. *Margareta Foug*t, guldsmedsdotter fr. Hsand, d. 1765.

Barn: *Johan*, f. 1716, faderns efterträdare, se nedan; *Anna*, f. 1717, g. m. postinspektorn i Hsand Olof Westman; d. som änka i Hsand 12/1 1783; *Petrus*, f. 1718, regementspastor vid kgl. lifgardet 1764, led förföljelse ss. Herrnhutare, d. 1765; en *dotter*, d. i ungdomen.

3. **Johan Hamberg** (1748-65), företrädarens son, sist komm. på Alnön, se *Skön*.

4. Mag. **Israel Norberg** (1765-91), f. 1742 på Norrtjern i Nätra, äldste sonen till kronolänsmannen och linnefabrikören Matthias Norberg och Christina Walanger. Stud. 1760. Då fadern afled 1763, föll det på sonens lott att jämte egna studier äfven handleda sina yngre bröder Matthias och Isak, och de gjorde honom all heder. Den ene blef en berömd professor, den andre en framstående prost i Gudmundrå. Efter aflagd fil. kand. examen prästvigdes Israel 23 okt 1763 till adj. åt khden Törnsten här i Njurunda men återvände till Upsala och promov. där till fil. mag. 1764. Återkommen hit kallades han af brukspatron Joh. Smaræus och utn. 24 apr. 1765 till brukspred. vid Galtström med en lön af 300 dlr kmt, 10 tr. spl, husrum och bärgning för egen boskap. Modern gifte följande år

om sig med khden Törnsten. Såsom skicklig undervisare sökte han och utn. af Hsands konsist till kollega i Frösö skolas 3 kl. 6 febr. 1782, men hans medsökande C. Falk klagade hos Kgl. Maj:t, enär han ansåg det stridande mot skolordningen, att en brukspredikant blifvit befordrad till denna syssla. Konsist. beslut blef ock 20 juni upphäfdt. Norberg började därefter mer och mer ägna sig åt bruksaffärer, såsom delägare i Sörfors bruk i Attmar, och anlade jämte handlanden Petter Mützell i Sundsvall Norafors järnbruk i Sättna socken, hvarå de erhållit privilegium 20 apr. 1795. Efter att först flera år åtnjutit tjänstledighet afsade han sig präst-ämbetet 1791 och lefde sedan som en af Medelpads driftigaste brukspatroner på Sörfors, där han afled 12 febr. 1823, öfver 80 år gammal.

G. m. *Justina Sehlberg*, som afled på Sörfors 28/1 1821, 85 år 7 m. g.

Barn: *Brita Catharina*, g. 12/6 1794 m. brukspatron Erik Bergman; d. på Sörfors 15/6 1823; *Christina Margareta*, f. 1771, g. 8/7 1796 m. lektorn i Gefle Carl Bergsten; d. där 14/2 1855, 83 år 10 m. 3 d.

Tr.: *Argumenta pro oratione memoriter recitanda in utramque partem disputata*, præs. *P. Ekerman*, Ups. 1762. - *De specie mali vitanda*, præs. *L. Dahlman*, ib. 1764.

5. **Nils Nordvall** (1791-1806), komm. i *Njurunda*, se ofvan.

6. **Johan Henrik Örberg** (1806-12), utn. brukspred. vid Galtström 24 okt. 1804, sist komm. i Attmar, se *Tuna*.

7. **Olof Huss** (1812-20), komm. i Hässjö, se *Ljustorp*.

8. **Erik Daniel Hasselhuhn** (1820-33), sist khde i *Bodum*, n. 3.

9. **Nils Åslin** (1833-67), f. 25 okt. 1789 i Indals-Liden, där fadern var bonde. Stud. i Upsala okt. 1812, absolverade teol. seminariet vt. 1813, präst. i Hsand 19 juni 1816 och tjänstgjorde som högmässopred. därst.; nådårspred. på Frösön 11 sept. 1816-maj 1818, därefter adj. i Ragunda; adj. i Ullånger 1819 och i Bjerträ s. å., i Öfverlännäs några mån. 1824, åter komm.-adj. i Bjerträ s. å., vakanspred. därst. 1830; past.-adj. i Njurunda aug. 1831; predikant vid Galtström maj 1833. I 34 år kvarstannade han här i sin föga förmånliga befattning och afled 28 dec. 1867.

G. m. *Erika Edling*, f. 1807, dotter af prosten Erik Edling i Njurunda.

Barn: *Sofia Kristina*, f. 4/1 1834, d. ogift 16/5 1898; *Erika*, f. 20/9 1835, d. ogift 20/5 1911; Emma, f. 8/1 1840, g. m. Eklund, flyttade till Undersåker 1869; *Jonas Ruben*, f. 27/7 1842, v. häradshöfding. advokat i Sthm, d. i Södertelje 3/2 1909; *Johan Emanuel*, f. 13/9 1848.

PREDIKANTER VID SVARTVIK.

1. **Pehr Magnus Klockhoff** (1854-60), khde i *Mo* n. 4.

2. **Ernst Peter Agathon Lundholm** (1860-1905), f. 28 jan. 1829 i Torp, son af stadsfiskalen, v. hofrättsnotarien och länsmannen Carl Petter Lundholm och Sofia Carolina Euphrosyne Lindberg. Stud. i Upsala ht. 1849, prästv. 21 sept. 1854 till past.-adj. i Tuna, t. f. pastor därst. under khden d:r Säves vistelse vid riksdagen 1856-57; predikant och skollärare vid Svartviks skeppsvarf och lastageplats sept. 1859, tilltr. 1 maj 1860. I 45 år stannade han här vid denna anspråkslösa befattning. Afled 6 maj 1905. Den gamles långa pliktuppfyllda verksamhet skildras i *O. E. Arbmans Minnesord öfver bortgångna ämbetsbröder* vid Hsands stifts prästmöte 1911 (Handl. s. 121).

G. 28/8 1860 m. *Hulda Kristina Åslund*, f. i Tuna 1841, dotter af kronolänsman Jonas Åslund och Kristina Märta Örbom; d. 8/2 1905.

Barn: *Ernst Ossian*, f. i Njurunda 24/8 1861, 1:ste tullkontrollör, d. i Kalmar 26/8 1923; *Ellen Maria*, f. 26/11 1863, lärarinna vid elem.-lärov. för flickor i Sundsvall; *Hulda Åtta*, f. 4/11 1871, g. 6/7 1901 m. disponent Herman Gunnar Huldt.